

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про сек'юритизацію»

1. Обґрунтування необхідності прийняття Закону

Даний законопроект спрямований на залучення довгострокових інвестицій у реальний сектор економіки через запуск обігу нових цінних паперів - сек'юритизаційних структурованих облігацій, забезпечення інвестицій за якими базується на прозорому розподілі грошових надходжень за сек'юритизованими активами;

Законопроект підготовлено з урахуванням Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 2017/2402 від 12 грудня 2017 року про встановлення загальних рамкових умов для сек'юритизації та створення спеціальної рамки для простої, прозорої та стандартизованої сек'юритизації

Запровадження сек'юритизації, яке було заплановане ще "Комплексною програмою розвитку фінансового сектору України до 2020р." з терміном втілення у 2016 році, досі залишається актуальним.

Передбачені законом «Про іпотечні облігації» норми щодо структурованих іпотечних облігацій, які є аналогом вживаних у світі сек'юритизаційних цінних паперів MBS (mortgage-backed securities), так і не отримали підзаконної нормативної бази і зовсім не відповідають оновленим посткризовим вимогам та регламенту ЄС і вони мають бути виключені з цього закону.

Сек'юритизаційне законодавство має бути вдосконалене з поширенням на інші форми фінансових активів: кредити підприємствам, споживчі кредити домогосподарствам, аграрні розписки, лізингові та факторингові договори, дебіторська заборгованість споживачів та інші види активів та грошових вимог.

Ключовим моментом у застосуванні законопроекту є мінімізація інвестиційного ризику, який пов'язаний з особою що залучає фінансування (оригіном). Така мінімізація відбувається за рахунок відокремлення (сегрегації) сек'юритизаційних (базисних) активів разом з грошовими потоками яких вони генерують та іншими правами кредитора. Це є важливим фактором в умовах слабкого захисту інвесторів в Україні.

Позитивним в проекті закону є ретельно виписана регламентація дій усіх учасників процесів обслуговування активів та облігацій, які не будучи пов'язаними особами, забезпечують цілісність складного механізму без втрати взаємного контролю з розподілом повноважень для уникнення ризику. Особливої уваги приділено дотриманню вимог Регламенту ЄС № 2017/2402 в частині критеріїв для простої, прозорої та стандартизованої сек'юритизації (Simple, Transparent, and Standardised (STS) criteria), що робить фінансовий механізм сек'юритизації принципово відмінним і надійнішим за колись вживану у США сквозну сек'юритизацію (pass-through securities), яка призвела до світової фінансової кризи 2008 року.

Довгоочікуваними є передбачені у проекті спеціальні норми щодо сек'юритизації проблемних (непрацюючих) активів, за якими проблемні борги списуються з банківських балансів і передаються у незалежне управління. Цей засіб визнається дешевшим і ефективнішим за створення банків поганих активів. Запровадженню ринкового обігу проблемних активів через їх сек'юритизацію сприятимуть податкові преференції для інвесторів в структуровані облігації на базі таких активів в частині податку на прибуток.

Сьогодні, центральні банки по всьому світові, включаючи Центральний Європейський банк та Федеральну резервну систему, використовують сек'юритизаційні цінні папери для стимулювання економічного зростання та ділової активності через запровадження політик, які базуються на преференціях для інвесторів та кредиторів, включно з рефінансуванням під заставу сек'юритизаційних облігацій. Такі цінні папери забезпечені кредитами в реальному секторі і не

призводять до загострення інфляційних та курсових ризиків тому що створення кредитором таких активів передують випускам облігацій, чим виключається вплив емісії на монетарну стабільність.

Пріоритет в розрахунках з власниками старших траншів сек'юритизаційних структурованих облігацій підвищує їх інвестиційні рейтинги понад рейтинги оригінаторів, а іноді вони навіть вищі за суверенні рейтинги країни походження. Це робить їх надійним інструментом для інвестування для страхових компаній, пенсійних та інвестиційних фондів та для інших інституційних інвесторів.

Прийняття законопроекту суттєвим чином вплине на пропозицію на ринку цінних паперів інструментів для внутрішнього інвестування з боку приватних осіб, у тому числі з використанням індивідуальних інвестиційних рахунків.

2. Цілі та завдання Закону

Метою законопроекту є впровадження фінансового механізму сек'юритизації.

3. Загальні характеристики та основні положення законопроекту

Законопроект передбачає випуск нових видів цінних паперів структурованих, забезпечених грошовими надходженнями від сукупності відокремлених (сегрегованих) активів у порядку, встановленому цим законопроектом.

Запровадження сек'юритизації потребує створення законодавчих умов, а саме:

- формування базисних активів, які відповідають встановленим вимогам;
- забезпечення цілісності базисного пулу та забезпечення грошового потоку, якого він генерує на користь власників структурованих облігацій;
- обмеження право спроможності емітента – установи спеціального призначення;
- розмежування повноважень та відповідальності не пов'язаних між собою професійних учасників сек'юритизації.

Структуровані облігації, принаймні їх старші транші, мають беззаперечні переваги щодо зменшення інвестиційних ризиків в порівнянні з вживаними в Україні борговими цінними паперами – облігаціями підприємств (корпоративними облігаціями), які зазвичай не є забезпеченими цінними паперами, зокрема:

- на активи в складі сек'юритизаційного пулу та на розрахунки з власниками сек'юритизаційних облігацій не впливатимуть треті особи, включаючи й тих, що залучили фінансування (оригіратори) та їхні кредитори;
- усі грошові надходження від активів розподіляються серед власників сек'юритизаційних облігацій зі спеціальних ескроу рахунків без зовнішнього втручання та перешкоджання;
- емітент, в особі установи спеціального призначення, обмежений у видах своєї діяльності виключно формуванням та розподілом надходжень за активами сек'юритизаційного пулу, а відтак, не приймає на себе ринкові та фінансові ризики;
- сек'юритизаційні активи не можуть бути використані іншим чином, ніж для задоволення вимог власників структурованих облігацій, при цьому обсяги випусків обмежені обсягами активів базисних пулів.

- чіткий розподіл повноважень та відповідальності між професійними учасниками сек'юритизації, разом з чітким та прозорим механізмом розподілу коштів зі спеціальних ескроу рахунків, повністю виключають нецільове використання коштів та зловживання;

- інвестори самі визначають ступінь свого ризику та доходу, обираючи для інвестицій той чи інший структурований за ризиками транш випуску структурованих облігацій, наприклад старші транші мають пріоритети щодо розрахунків, проте підпорядковані є більш доходні. Таке структурування випусків сек'юритизаційних цінних паперів за ризиками здійснюється у відповідності до прогнозу майбутніх грошових надходжень та ймовірних втрат, яке проводять професійні рейтингові агенції (оцінювачі). Розрахунок робиться за погодженими з регуляторами методиками на основі математичних статистичних моделей, що враховують історичні дані за пулом активів для прогнозування динаміки погашень і ймовірних втрат, яких закладається в наймолодший транш випуску, яким володітиме оригінатор, тим самим частково зберігаючи свою експозицію до ризику, що підвищує його відповідальність як платіжного сервісера за сек'юритизованими активами.

Регулятори фінансового ринку можуть встановлювати додаткові обмеження та вимоги до базисних активів.

4. Стан нормативно-правової бази в даній сфері правового регулювання

Правовідносини у цій сфері регулюються:

- Цивільним кодексом України;
- Законом України «Про акціонерні товариства»;
- Законом України «Про господарські товариства»;
- Законом України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки »;
- Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»;
- Податковим кодексом України тощо

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація законопроекту не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття Закону

Прийняття законопроекту забезпечить:

- створення та функціонування ефективного механізму убезпечення інвестицій в реальний сектор економіки;
- запровадження ефективних трансмісійних інструментів монетарної політики Національного банку України;
- створення, за рахунок запуску в обіг цінних паперів з низьким ступенем ризиків, ринкових умов для запровадження накопичувального пенсійного забезпечення громадян;
- зростання обсягу ліквідного ринку цінних паперів в Україні;
- диверсифікацію інструментів залучення кредитних ресурсів, управління ліквідністю та капіталом банків. Збільшення обсягів кредитування в реальному секторі економіки України;
- доступ підприємств до альтернативних джерел довгострокового залучення коштів на ринку цінних паперів.

Народний депутат України